

מאפייני קהילות מורים מקצועיות לומדות בחינוך

הרעיון של שיפור בתי הספר על ידי פיתוח קהילות למידה מקצועיות נמצא כעת באופנה. אנשים משתמשים במונח זה כדי לתאר כל שילוב שאפשר להעלות על הדעת של אנשים בעלי עניין בחינוך - מצוות הוראה כיתתי, ועד צוות בית-ספרי, מורים של שכבה בחינוך העי"ס, בתי ספר במחוז שלם, מחלקת חינוך ממלכתית, ארגון מקצועי לאומי וכו'. למעשה, המושג ניתן לפרשנויות רבות עד כי הוא בסכנה של איבוד המשמעות.

DuFour, 2004

כחלק מתהליך ההסדרה עלה הצורך לאפיין קהילה מקצועית לומדת דיסציפלינרית/של בעלי תפקידים (להלן: קמל"ד) אשר תקבל הכרה ממשרד החינוך. לוח 1 מפרטת מאפיינים אלו.

לוח 1. מאפייניה של קמל"ד שתקבל הכרה ממשרד החינוך

ממד	מאפיין	פירוט המאפיין
החזון	חזון משותף	<ul style="list-style-type: none"> * הקהילה שמה לה למטרה להתמקד בלמידה של תלמידים ולבחון את הקשר בין המטרות ודרכי ההוראה וההערכה של המורים לבין הלמידה של התלמידים. * לחברי הקהילה עניין משותף ומטרה משותפת. * הקהילה מבוססת על צורך מגובה נתונים/תאוריה. * לקהילה יש מדדי הצלחה הניתנים להערכה, ועומדים בקשר ישיר עם מטרותיה. * חזון הקהילה דינמי ומעובד ע"י חבריה לאורך פעילותה.
דרכי העבודה	איסוף נתונים על למידת התלמידים ממקורות מידע שונים ובמגוון מתודות	<ul style="list-style-type: none"> * חברי הקהילה משתדלים לקיים תצפיות בשיעורים. * דיוני הקהילה מבוססי נתונים מלמידת התלמידים ומהישגיהם. * חברי הקהילה מנתחים במשותף עבודות תלמידים ומקיימים דיונים כדי לבדוק את התאמת דרכי ההוראה לתלמידיהם ולבחון דרכים לקידום. ניתוח חומרי התלמידים ומעשה ההוראה מבוסס על מחקר (בחינוך או בהוראת הדיסציפלינה). * הקהילה מנתחת את מעשה ההוראה ואת התפיסות שעומדות בבסיסו. * חברי הקהילה לומדים, מתכננים ומיישמים דרכי הוראה חדשות ועדכניות, ומגבשים עם הזמן תפיסה והבנה משותפת של הוראה מיטבית. * במפגשי הקהילה יש התייחסות לצורכי המורים כפי שהם עולים מהשטח.

פירוט המאפיין	מאפיין	ממד
<ul style="list-style-type: none"> * הקהילה מפעילה מנגנוני תיעוד והפצה המוסכמים על משתתפיה. * הקהילה ממפה את צורכי הלמידה שלה ונעזרת במומחיות חיצונית (בתחום הדיסציפלינה או בהתאם למטרות הקהילה) להגדרת המטרות, אופן ההתנהלות, פיתוח חומרים וכדומה. 	<p>יחסי אמון ונורמות של שיתוף</p>	
<ul style="list-style-type: none"> * הקהילה מתנהלת בהתאם לכללי אתיקה של שיח משתף ומכבד בסביבה בטוחה ומוגנת. * בקהילה מתקיים שיתוף מתמיד בידע, בדרכים פורמליות ומובנות ובדרכים לא פורמליות. * הקהילה נותנת מקום ולגיטימציה להשקפות של מיעוט ושל יחידים בקבוצה. * לכל חברי הקהילה יש תרומה אישית לקבוצה, והם משתתפים בה בהתנדבות. 		
<ul style="list-style-type: none"> * בקהילה מתקיימת רפלקציה חוזרת ונשנית על ההוראה של המורים, על הלמידה של התלמידים ועל הקשר ביניהן. * בקהילה מתקיימים תהליכים מובנים של הפקת לקחים מהצלחות ומכישלונות. 		
<ul style="list-style-type: none"> * עבודת הקהילה מונחית ע"י יעדים ברורים ומגובשים. * הקהילה מקיימת מפגשים קבועים, בתדירות המאפשרת למידה מקצועית אפקטיבית. * הקהילה פועלת לאורך זמן (לפחות שנתיים). * פגישות הקהילה מובנות, יש להן מטרות הידועות לכול, והנושאים הנידונים בפגישה נקבעים מראש (לצד האמור מתקיימת גמישות המאפשרת מענה לצרכים העולים מהשטח). 	<p>תהליכים מובנים ומנגנונים סדירים</p>	<p>סדירויות</p>
<ul style="list-style-type: none"> * לפחות אחד ממובילי הקהילה הוא מורה בפועל. * מובילי הקהילות מחויבים לתהליכי הכשרה ופיתוח מקצועי המשפרים את יכולותיהם וידיעותיהם בנושאים שהם מובילים ובמיומנויות הנדרשות להובלת הקהילות. * קהילות המובילים מונחות ע"י גוף מקצועי מוסמך הנבחר בתיאום עם הגורם המקצועי במטה המשרד. * מובילי הקהילות משתתפים ו/או השתתפו בעבר בקהילה מקצועית לומדת. 	<p>מובילי הקהילות</p>	